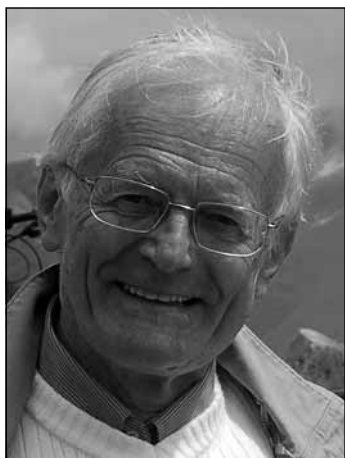

Winkler Gábor

építész (Szombathely, 1941. május 16.)

*„Áldom őseimet,
kik Colmarból
jöttükben lettek
magyarok,
és bosnyák
nagyanyámat,
aki igent
mondott a
bácskai svábnak,
hogy magyar
lehessek egykor.”*

(Winkler András: *Magyarság*)

Fotó: Winkler Ágoston

Sopronban nevelkedtem három öcsémmel, Andrással, Barnabással és Istvánnal együtt. Édesapám, Winkler Oszkár építész volt, a korai modern mozgalom vidéki úttörője. Édesanyám, Lovas Anna Szegeden szerzett gyógyszerészi oklevelet.

A Soproni Líceumban tanultam. Első tanítóm Major László volt: fiatal, lelkes pedagógus, aki már hatéves korunkban művészi becsvágyat ébresztett bennünk. Tatay Jenő tanárom a helytörténeti kutatás iránt keltette fel figyelmemet. A gimnáziumban osztályfőnökünk, Bálint József már egyetemi módszerekkel tanított. Már fiatalon édesapám pályáját választottam. Kamaszéveimben mégis meginogtam: vonzottak a szép autók, autókarosszéria-tervező szerettem volna lenni. Édesapám tanácsára tértem vissza az építészethez. 1959-ben vettek fel a Budapesti Építőipari és Közlekedési Egyetemre. Példaképem Pogány Frigyes professzor volt: tőle tanultam meg, hogy az építészet szerves egész. 1964-ben Győrbe helyeztek: három évig voltam építésvezető. Itt az építés millió fogását tanultam meg és életre szóló barátságot kötöttem azokkal a munkásemberekkel, akik később terveimet két kezük szorgalmas munkájával valósították meg.

1969-ben megnősültem, feleségem Alexovics Hedvig. Gyermekeink, Ágoston és Hedvig, viszonylag későn születtek. Ugyanebben az évben a Győri Tervezővállalathoz kerültem. Nagy hírvű mesterek – Lőrincz József, Cserhalmy József, Horváth Andor és Solt Herbert – keze alatt dolgoztam. Korszerű ipari üzemeket, hatalmas acél-üveg csarnokokat terveztünk, újszerű, merész szerkezetekkel. E munka mégsem elégített ki teljesen, szerettem volna régi épületekkel foglalkozni. Az építészeti örökséggel Sopronban már gyerekként kapcsolatba kerültem. Első nagyobb tanulmányomat Sopron barokk építészetéről egyetemista diákként adtam közre. A Budapesti Műszaki Egyetem építészettörténeti tanszékére először Szücs Margit hívott előadni. 1971-ben a Győr-Sopron Megyei Tanácsai Tervezővállalathoz szegődtem, ott húsz évet töltöttem el. Új épületeket és a meglévők helyreállítását egyaránt nagy lelkesedéssel terveztem.

1974-ben megbíztak Pápa műemléki városmagjának megújításával. Teremben a város történeti adottságaiból, építészeti örökségének értékeiből indultam ki. Módszert dolgoztam ki a történeti városok megújításának tervezésére. Pápán a helyreállítások viszonylag későn indultak meg, munkám itthon mégis egyfajta iskolát teremtett: 1981-ben Ybl Miklós-díjjal jutalmazták.

1991 óta Pápa város főépítésze vagyok. Számptalan tervet készítettem pápai, soproni műemlékek, győri háztömbök helyreállításához. 1980-ban az Egyesült Államokban jártam tanulmányúton. Megismerkedtem az ott sikerrel alkalmazott helyi védelem módszereivel: előbb Pápa, majd Győr és Sopron védelmi listáját készítettem el. Ma már az építési törvény írja elő a helyi műemlékvédelem alkalmazását.

1990-tól öt évig a Hungaro-Austro győri műtermében dolgoztam, ahol Foltányi Miklóssal sok közös munkánk valósult meg. A Város- és Faluvédők 1993-ban tanácsagnak jelöltek a hágai székhelyű Europa Nostrába, a kontinensünk civil műemlékvédőit egyesítő szövetségbe. Számptalan magyar díj megszületésében vehettem részt, külföldi alkotótáborokba vittem tehetséges fiatal tanítványaimat és kollégáimat: közbenjárásomra nem egy hazai kutató számára vált lehetővé, hogy nemzetközi fórumokon előadást tartson.

Győr, Schweidel utca,
a rekonstrukció látványterve

A műemlékvédelem világszervezete, az ICOMOS munkájában hosszú évtizedekig vettem részt, a Magyar Nemzeti Bizottságának 1994–2003 között alelnöke, majd 2003–2006 között elnöke voltam. A világ minden kontinensét bejártam, számptalan helyen tartottam előadást, népszerűsítve a város-helyreállítás magyar iskoláját. 1975-ben műszaki doktor, 1995-ben a műszaki tudományok kandidátusa, 2003-ban a Magyar Tudományos Akadémia doktori címét nyertem el.

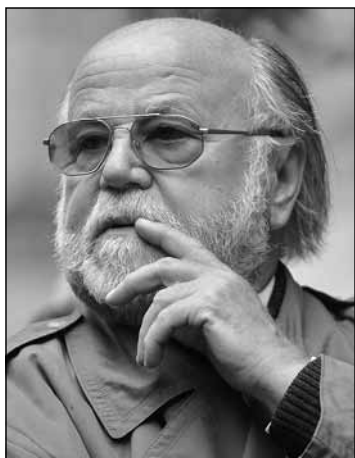
Első könyvem Sopron XIX. századi építészetét dolgozta fel, módszerével és a korszak újszerű periodizációjával mintát adva más városok legújabb kori építészetének kutatásához. Huszonhét könyvem, közel ötszáz tudományos és népszerűsítő cikkem jelent meg.

Az írás mellett szívesen rajzolok. Ausztráliai fotóimmal nemzetközi pályázon nyertem díjat, képeim albumban is megjelentek. 1995-ben habilitáltam, ugyanebben az évben a Nyugat-magyarországi Egyetem, majd 2003-ban a Széchenyi István Egyetem tanszékvezető építésztanárának neveztek ki. Külföldi egyetemeken is tanítottam. Máig tizenegy doktor tanítványom nyerte el a PhD címet. Hallgatóimmal, tanítványaimmal igyekszem lelkiismeretesen foglalkozni: az alkotásban és a tudományban egyaránt az előrehaladásra biztatom őket.

A handwritten signature in black ink, written in a cursive style. The signature appears to be 'László' or similar, with a large, stylized 'L' at the beginning.

Haumann Péter

színész (Budapest, 1941. május 17.)

Néha abban a hitben ringatom magam, hogy olyan korban élek, mikor elengethetetlen a művészet, mert segít eligazodni egy fékevesztett világban, és az, amit teszek, még hasznára válhat másoknak.

A Sáskák című előadásból (Újlaki Dénessel)

Fotó: Dömölky Dániel

Veres Péter

néprajzkutató (Debrecen, 1941. május 17.)

A Hajdúságból származom, sokgyermekes, református vallású, polgári család hetedik sarjaként születtem. Amint a Floridában élő, 16 évvel idősebb nővérem nemrég elmesélte nekem, az akkor már felnőtt testvéreim közül nem egy haragudott édesanyámra (Nádasdi Róza, 1895–1963), hogy állapotos lett velem. Az igazat megvallva, tulajdonképpen szégyelltek, hiszen hatvanéves apám ekkor már idős embernek számított. Amikor a nőgyógyásznál megjelent anyám, a következő szavakkal fogadta: „Veres néni, hát maga mit csinált? Hát, nem is tudom, mit mondjak, a maga kisbabája vagy idiótaként születik, vagy pedig nagyon okos lesz.” Az orvos ugyan más szót használt, de illendőségéből nem szeretném megbántani kollégáimat.

Nem véletlen, hogy a születési sorrend és a tehetség tudományos kérdése régóta foglalkoztat, méghozzá professzionális módon is. Ezúttal is szeretném mindenki figyelmébe ajánlani ezzel kapcsolatos összefoglaló tanulmányo-

mat, amelynek címe: *A legkisebb gyermek mítosza és a pszichológiai valóság*. Meg kell vallanom azt is, hogy amióta másodikos koromban elolvastam életem első könyvét (*Péter a méhek városában*), mindig is tudós szerettem volna lenni. Valóban ez történt, etnológus lettem az MTA Néprajzi Kutatóintézetében, ahol egy emberöltő óta tevékenykedem tudományos főmunkatársként.

Mit ad isten, átütő sikerű tanulmányaimat éppen a méhekről írtam! Nevezetesen a vadon élő mézelő méh életföldrajzi érvet cáfoltam meg, amikor az uráli, ugor és a magyar őshaza helyét meghatároztam. Ezzel nemcsak László Gyula professzor és Hajdú Péter akadémikus koncepcióját bíráltam meg, hanem sikerült a legújabb vonatkozó orosz palynológiai, erdőtörténeti és egyéb adatok segítségével tudománytörténeti adalékká süllyeszteni P. F. Köppennek nyelvcsaládunkkal kapcsolatos több mint százéves, megalapozatlan volga-kámai finnugor őshaza koncepcióját.

Tévedés ne essék, nem azt állítom, hogy okosabb lennék elődeimnél, úgy gondolom, talán inkább szerencsésebb voltam. Mint ahogy nemrég történt, amikor rájöttem, hogy G. E. Markov professzorom a moszkvai Lomonoszov Egyetemről, ugyanoda lokalizálta a lovas nomadizmus bölcsőjét, a Kr. e. II. évezred fordulóján az észak-kaspi arid sztyeppés és félsivatagos régiójába, ahová – tőle függetlenül – neves fizikai antropológusunk, Tóth Tibor a honfoglaló magyarság embertani típusának a kialakulását helyezte. Személy szerint igencsak hálás vagyok mindkettőjüknek, hogy mostanáig nem jöttek rá arra, hogy tudományos nézeteiket teljes mértékben össze lehet egyeztetni. Ugyanis ezzel elütöttek volna egy jelentős tudományos felfedezés, kutatási prioritás örömétől. Lényegében hasonló tudománytörténeti helyzet jött létre, amikor finnugor nyelvészeink az intediszciplinaritás mellőzése miatt nem vették észre, hogy az ugor nyelvközösség egységének felbomlása kronológiailag teljes mértékben egybeesik a Kr. e. II–I. évezred fordulóján a lovas nomadizmus kialakulásának idejével.

Természetesen tudományos munkásságom során nem kizárólagosan a magyar nép etnogenezisével és korai etnikai történetével foglalkoztam. A kreativitással kapcsolatos munkáim során arra a következtetésre jutottam, hogy az európai népek, amikor egy-két emberöltővel ezelőtt – az albánok kivételével – áttértek az egygyermekes családmodellre, nagymértékben megfosztották magukat a kiemelt képességű tehetséges egyéniségektől. Azért, mert az eddig élt géniuszok abszolút többsége – csaknem kilencven százaléka! – a sokadik gyermekek közül került ki, idős apák révén. Ebből következik, hogy Magyarországon a hatmillió abortusz következtében minimum hatszázezer kreatív személy nem született meg.

Nálunk még nem tudatosult, hogy 1956. július 4-én az idegen, a szovjethatalom által magyarokra kényszerített népiértő abortuszpolitika teljes mértékben kimeríti a genocídium fogalmát, és az emberiség és emberiesség ellen elkövetett elévülhetetlennek számító büntettnék számít. Ez utóbbiba természetesen szervesen beletartoznak az 1956-os magyar forradalom alatt és után elkövetett véres atrocitások, még akkor is, ha az 1989 után bekövetkezett rendszerváltás enyhén szólva e téren is – mint sok minden másban – jelentős mértékben melléfogott. Sajnálatos módon ezekben a kérdésekben a Kádár-rendszerben

szocializálódott értelmiségünk nem elhanyagolható szerepet játszott – tisztelet a kivételeknek –, aminek vizsgálata további elfogulatlan kutatást érdemel.

Tudományos szempontból rendkívül hasznos volt számomra, hogy ösztöndíjas egyetemi hallgatóként a moszkvai elit egyetemen (MGU) tanulhattam, majd kandidátusi fokozatot szerezhettem, és ott készítettem el doktori disszertációm is a magyar őstörténetből. Ez utóbbit a gorbacsovi radikális politikai változások idején. Így tizenegy év alatt testközelből volt szerencsém megismerni a szovjet kommunizmust, amely szerintem lényegében nem nagyon különbözött a Kádár-rezsimtől, amit egyesek 1989 óta permanensen szeretnék rehabilitálni. Mindenesetre le kell szögeznünk, hogy egyes nyugati kremlinológusok megtévesztő véleménye ellenére a szocializmusnak nevezett kommunizmus gazdasági értelemben sem számít modernizálási modellnek. Ez alapvető tévedése azoknak, akiknek nincs közvetlen reális ismeretük a Szovjetunióról, és annak történetét felettébb rosszul ismerik. Nem tudják azt, hogy amikor Hruscsov felvetette 1956-ban a Sztálin-kritikát, majd 1961-ben a XXI. pártkongresszuson Sztálin holttestének a mauzóleumból való eltávolítását, és titkos beszéde után hivatalosan is nyilvánosságra hozta azt, az elterjedt vélemények ellenére ennek mégsem ő volt a kezdeményezője, hanem Malenkov és Berija, akik támogatták Nagy Imre jelentős reformjait.

Kutatásaim szerint tudatosan terjesztett inszINUÁCIÓ, hogy a mártírhalált halt magyar miniszterelnök részt vett az orosz cári család meggyilkolásában vagy NKVD-ügynök lett volna. A hiánygazdálkodásra épülő, szocialistának nevezett gazdasági modell sehogy sem lehetett modernizálási folyamat. Annál kevésbé, mivel éppen Hruscsov 1961-ben, a világszenzációként tálalt Sztálin-kritikája ködfüggönye mögött titokban megemelte a szovjet hadi kiadásokat, ami uralkodása ideje alatt már elérte a Szovjetunió teljes GDP-jének ötven százalékát, ezt utódainak sikerült feltornászniuk 65–85 százalékra. Vagyis minden egyes rubelből 85 kopeket hadi kiadásokra fordított a Kreml 1985-ig. Tulajdonképpen többek között ez volt a szupercentralizált és hermetikusan lezárt Szovjetunió és a kommunizmus váratlan összeomlásának egyik sorsdöntő oka, amit senki sem tudott prognosztizálni, mivel Nyugaton egyszerűen nem voltak tisztában a szovjet hadi kiadások reális nagyságával.

Erdős André

diplomata (Algír, Algéria, 1941. május 18.)

Több mint négy évtizedes külügyi pályafutásom rengeteg egyedülálló emberi és szakmai élménnyel, tapasztalattal járt számomra. Mivel diplomáciai szolgálatom java része a multilaterális területre összpontosult, itt ért az az első impulzus, amely – családi háttérnek köszönhetően – ugyan nem volt számomra újdonság, de mégis alapvető fontosságú egy diplomata és különösen egy nemzetközi szervezetekben mozgó külügyér számára. Nevezetesen annak felismerése, tudatosulása, hogy a nap nem a Kárpát-medencében kel és nyugszik. Az a furcsa érzésem, hogy kis hazánkban manapság még inkább aktualitása van ennek az alapvető igazságnak... Az egyetlen valóban univerzális intézményben, az Egyesült Nemzetek Szervezetében tapasztaltam meg először, ahol is belekóstolhattam ebbe a multilaterális kavalkádba, mit jelent egy olyan helyen dolgozni, ahol a világ négy sarkának reprezentánsai a maguk nyelveivel, kultúráival, szokásaival, mentalitásaival nap mint nap együtt tevékenykednek. A kétpólusú világ idején később cselekvő részese lehettem egy olyan magyar külpolitika – szerényen mondom – gyakorlati alakításának, amely – állásfoglalásai, javaslatai, cselekedetei révén – leginkább szívrohamokat okozhatott akkori szövetségeseink körében. Ez az időszak, a nyolcvanas évek második fele, e szempontból unikális lehetőségeket és élményeket

kínált számomra a kelet-nyugati kapcsolatrendszer, nevezetesen az ún. helsinki folyamat területén. S aztán folytatódott ez a multilaterális irány, ismét az ENSZ-be vitt az utam, ahol három vonatkozásban is különleges – azt is mondhatnám, vissza nem térő – hely-

zetben találtam magam. Egyrészt, közvetlenül a földrengésszerű geopolitikai változásokat követően kerültem a New York-i magyar képviselet élére, amikor is a politikai értelemben vett „Kelet” már nem létezett, de a „Nyugat”-nak intézményesen még nem voltunk részei. S ebben a „légüres térben” igen széles autonómiával rendelkezünk, hiszen nem kötött bennünket (már) sem a keleti, (még) sem a nyugati ún. tömbfegyelem. Kissé leegyszerűsítve, azt mondhatuk, tehettük a külpolitika színpadán, amit magunk jónak láttunk. Másrészt, ennek a sajátságos helyzetnek különös jelentősége lett, amikor hazánkat 1992–93-ban a Biztonsági Tanács tagjai közé választották. A világszervezet ezen egyedülálló szervében, melynek határozatai minden ország számára jogilag kötelezőek, a tagállamok döntő többsége igen ritkán, Magyarország esetén negyedszázadonként egyszer landol. S ha már egy kétéves időszakra odakerült, hallatni is kívánja hangját a nemzetközi békét és biztonságot fenyegető veszélyek, konfliktusok tárgyalásakor. Nos, ez a lehetőség megadatott nekem az állandó testületi tagok, a „nagyok”: az ame-

rikaiak, britek, franciák, oroszok és kínaiak társaságában. Harmadrészt, és ez a legfontosabb, a BT tagjaként egy olyan véres konfliktus diplomáciai kezelésében lehetett, kellett részt vennem, mely földrajzilag közelebb már nem is jöhetett volna országunkhoz. A délszláv válság, amely a BT első számú témájává vált, s amely zárt ajtók mögötti megszámlálhatatlan vitát eredményezett, olyan keserű tapasztalatokkal „gazdagított”, melyek lelkeembe ivódtak, és amíg élek, velem maradnak. A testület 15 tagja közül a mi kis magyar csapatunk ismerte igazából, mi is az a Jugoszlávia, hol van, mi a történelme, milyen alkotórészekből áll stb., bennünket érintett a legközvetlenebbül ez a véres dráma. S az információk elégtelensége, a valósággal való szembenézés politikai akaratának hiánya, a rossz értékítéletek és időzítések, a nemzetközi jogilag kötelező határozatok végrehajtásának elmulasztása, egyszóval számos körülmény vezetett oda, hogy a tehetetlenség négy éve a térségben több mint százezer ember életébe, milliók földönfutóvá válásába, óriási anyagi pusztításokba került. És ami még ennél is súlyosabb: a déli szomszédainknál dúló szélsőséges, ultranacionalista retorika könyörtelenül megmérgezte a lelkeket, melyek gyógyítása mindennél mérhetetlenül nagyobb és hosszabb távú erőfeszítéseket igényel. S hozzáteszem, mindez a szörnyűség nem valamely távoli kontinensen zajlott, hanem itt, Európa szívében, és a legvéresebb XX. század utolsó évtizedében! Amikor azt gondolhattuk, hogy amit ez a szerencsétlen földrész a megelőző évtizedekben pusztításban, kegyetlenkedésben, gyűlölködésben átélt, már mind a múlté. Hát nem! Az intolerancia, az idegengyűlölet, az etnocentrizmus ismét hívószóvá lett és

száz- és százezreket mételyezett meg. Elég volt egy „bonyolult” helyzet, egy szikra, s ez a hívószó ismét termékeny talajra talált, öldöklésbe, etnikai tisztogatásba, nők módszeres és tömeges megerőszkolásába, nacionalista eufóriába csapott át! Állítom, ha az ilyen híreket, eseményeket az ember a televízió képernyőjén keresztül szemléli, semmi ahhoz képest, amilyen hatást kivált belőle, amilyen érzések feltörnek benne akár „csak” egy szét-dúlt, kiégett ház vagy felrobbantott vallási épület előtt, nem beszélve a holttestek látványáról. Sokszor mondtam magamban, „ismeretterjesztő” körutakat kellene szervezni a nagyközönség számára, hogy az emberek saját szemükkel, a helyszíneken győződjenek meg, mivel jár, hová vezet mindez! Az az életérzés, mellyel – a világszervezet bénasága felett érzett mélységes frusztráción túl – a kétéves biztonsági tanácsi tagság után távoztam a testületből, úgy summázható, hogy a mi európai civilizációnk gyökerei korántsem oly mélyek és szilárdak, mint ahogy azt hisszük vagy hinni szeretnénk. Pályafutásom során, mely később ismét az ENSZ-be, majd Franciaországba vezetett, a délszláv térségen kívül alkalmam volt egyenesben, élőben látni az újabb keletű háborúk színhelyeit, Csecsenföldet, Karabahot, Ciprust, Bejrútot, de láttam korábbi konfliktusok mementóit is Hirosimában, szerte Franciaországban, beleértve az SS által kiirtott és elpusztított Oradourt, az utolsó napjait számláló berlini falat, és szemtanúja voltam a New York-i 2001. szeptember 11-i terrortámadásnak és következményeinek is. Sorsom e fordulata úgy hozta, hogy itt valami olyan rendkívülit, precedens nélkülit tapasztaltam meg, amit korunk magamfajta emberem nemigen láthat, nemigen élhet át, s

ezáltal közelről megízlelhettem, igen, a poklot. De úgy érzem, ezáltal ismételtén gazdagabb lettem valamivel... Különösen megrendítő és felemelő volt az e drámai esemény kapcsán tapasztalt emberi összetartás, szolidaritás megannyi megnyilvánulása, de Manhattan lélegzetelállítóan és hátborzongatóan megváltozott képe, hangulata is. Franciaország vonatkozásában pedig el kell mondanom, hogy ott, ahol annyira élnek a német-francia konfliktusok hétköznapi emlékei, Párizs és Berlin – de Gaulle elnök és Adenauer kancellár kézfogása nyomán – megvalósította a történelmi megbékélést, túlélt kapcsolatai gyászos, sötét lapjain. Ennek konkrét megnyilvánulásait is tapasztalhattam, nemcsak a Champs-Élysées-n július 14-én felvonuló német díszegységek látványa, hanem a romjait máig tudatosan megőrző Oradourba látogató

német turisták révén is, vagy amikor a testvérvárosi kapcsolatok keretében francia földre látogató német önkormányzati küldöttségek mindkét ország himnuszának elhangzása után helyi partnereikkel közösen koszorúznak francia mártírok emlékműveinél. A mi viharos és konfliktusos történelmi örökségekkel „megáldott” közép-európai régiókban bizony ránk férne a hasonló magatartás, ennek a ma már több évtizedes és jól működő német-francia viszonyban megtestesült modellnek a követése. Egyszóval, a nagy kérdés, amit megannyi vegyes élmény alapján felteszek magamnak: változik-e az ember, lehet-e hinni egy örömtelibb jövőben? Korábban derűsen igennel válaszoltam. Mára, bevalom, kissé megkopott e derű.

Erdős Andor

Esztergályos Károly

rendező (Budapest, 1941. május 19.)

1963. október 10-én mutatták be a Magyar Televízióban az első televíziós játékfilmmemet – *Egy csónak visszafordul* volt a címe –, és most decemberben, 2010. december 10-én az utolsót. (Eddig? Végleg? Válasz nincs.) A címe: *Szégyen*.

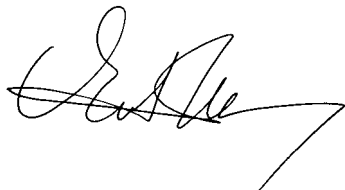
Kodály Zoltán, a magyar zenészek párttól vezérelt gyűlésén 1950 környékén, amikor egyaránt harcot hirdettek a „formalista” Bartók és Sztravinszkij meg a „giccsgyáros” Zerkovitz ellen, egy anekdota szerint ezzel intézte el a bős purifikátorokat, akik az általa – különben – nem sokra tartott operettszerzőt ócsárolták: „Kérem, vegyék tudomásul, hogy

a zene egy nagy hajó, fent, a parancsnoki hídon áll Bach, a kormánykeréknél Beethoven és Mozart, és így tovább, ki-ki az első osztályon, ki a fedélközben,

és lent a gépházban szutykosan, feketén lapátolja a szenet a kazánba szegény Zerkovitz Béla. DE RAJTA VAN A HAJÓN! Míg – és itt Kodály Zoltán végignézett a kritikusokon, esztétákon és zenetudósokon, nemkülönben minisztereken és államtitkárokon – önök a parton állnak, és onnan nézik a hajót.” Hát ennyi, amennyit talán én is elmondhatok magamról (eldicsekedhetek vele): rajta voltam a hajón...

Még akkor is, amikor elsüllyedt.

Koncz Árpád

nyugállományú honvéd őrnagy (Rozsnyó – ma: Szlovákia –, 1941. május 23.)

Sokáig töprengtem, hogy írjak-e hetven sort magamról és eleget tegyek a megtisztelő felkérésnek. Mit keresek én a „neves hetvenesek” között? Nem vagyok költő, muzsikus, művész, tudós, csak egy átlag vagyok, akit a jó szerencséje és a teremtető akarata eljuttatott eddig a korig.

Két felvidéki, gömöri Koncz család leszármazottja vagyok. Szüleim gyerekkorukban egy udvarban laktak, majd az élet másként döntött, az apai ág Diósgyőr-Vasgyárba került, az anyai ág Pelsőcön maradt. Mikor megint Magyarország lett a Felvidék, apám félig visszament Özörénybe, ahol boltot nyitott. Újból találkoztak mint felnőttek, és a jóképű János és a szép Sarolta összeházasodtak.

Első gyermekükként születtem. Kisgyermekkoromat Özörényben és Pelsőcön éltem. Pelsőcön éltem át

a háborút anyámmal és anyai nagyszüleimmel, mert apámat elvitték munkaszolgálatra. 1945-ben a Benes-dekrétumok minket is elértek és kitelepítettek. Szerencsénk volt, mert az oroszok jóvoltából nem hatvankilós csomaggal jöttünk Magyarországra, hanem elhozhattuk ingóságainkat. Anyám tol-

mácsolt az átvonuló csapatok magas rangú vezetőjének a háború alatt. Mily szerencse volt, hogy anyám szlovákul és csehül tanult az iskolában annak idején, mert ha magyar iskolába jár, nagyapámat alacsonyabb beosztásba helyezik a pelsőci fűtőháznál.

Hamar – szökve – visszakerültem Pelsőcre, Nanához és Atyushoz, mert Diósgyőr-Vasgyárban nem volt hol lakni. Bányi bácsinál volt összezsúfolva minden bútorunk egy szoba-konyhában, nem is lehetett elférni. Nana beíratott az óvodába, ahol szlovákul

tanultam és akkor még tudtam is a nyelvet.

1947 nyarán – szökve – hazahoztak Vasgyárba a szüleim, mert ősszel iskolába mentem. Az általános iskola jól ment, csak szlovákul felejtettem el beszélni, mert az iskolában kérték anyámat, hogy ne beszéljen otthon velem szlovákul, mert az iskolában is szlovákul válaszolok a feltett magyar kérdésre. Jó tanuló voltam, és a kor szokásának megfelelően bekerültem először a cserkész-, majd felosztása után az úttörőmozgalomba. Nekünk, gyerekeknek mit sem jelentett a változás, mert az úttörővezetők azok lettek, akik a cserkészvezetők voltak.

A miskolci Földes Ferenc Gimnáziumban érettségiztem 1959-ben. Szüleim óhajának megfelelően felvételiztem az orvosi egyetemre, fel is vettek, de én nem akartam orvos lenni. Húszéves koromban dolgozni mentem, majd huszonegy évesen behívtak katonának, és a seregben ragadtam. Debrecenben kezdtem, Nyíregyházán folytattam. Itt indult ekkor a tartalékos tisztképzés mellett hivatásos tisztképzés is, ennek keretében avattak tisztté.

Nyíregyházán voltam szakaszparancsnok a tartalékos tiszti növendékeknel. Itt is folytattam az általános és középiskolában már megszokott szerepléseket, versmondást, irodalmi színpadot. Öcsém jóvoltából, aki ekkor már a miskolci amatőr színjátszó mozgalomnak neves tagja volt, kiváló irodalmi színpadi produkciót hoztunk össze és nyertünk vele a sereg különböző bemutatóin. Ennek alapján ajánlották meg, hogy legyek kulturális munkával foglalkozó tiszt. Beiratkoztam Debrecenben népművelő-könyvtáros szakra, és Nyíregyházán kezdtem a „kulturális-munka-szervezői” pályám.

1967-ben 24 óra leforgása alatt helyeztek a zalaegerszegi lövészedhez kultúrális-munka-szervezőnek, ahol 1973-ig szolgáltam. Elvégeztem a főiskolát Debrecenben és Szombathelyen. 1968-ban megjártam a hadak útját, részese voltam Csehszlovákia megszállásának, nem nagy örömmel. Szerencsémre itt is azzal kellett foglalkoznom, amihez értettem, a katonák szabadidős programjainak szervezésével. Különböző kultúrcsoportok jöttek szerepelni, ezeket kísérgettem Nyitrán, Nagyszombaton, Érsekújváron és más városokban, ahol csapattesteink voltak. Sok filmet hoztak utánunk, ezeket vetítettük. Volt egy csodálatos gépkocsim, amit a katonák csak sódervető ütegnek hívtak. Garant volt a szerencsétlen, minden ebbéli hibájával, de volt benne erősítőberendezés, fotólabor, sokszorosítógép, filmvetítő stb. Négy kiváló katona szolgált mellettem, ebből egy tartalékos. (Életem egyik nagy csapása volt, hogy hazatértünk után, mikor először találkoztam anyai nagymamával, azzal köszöntött, hogy szégyelljem magam, mert katonacsizmával megtapostam a szülőföldem. Ezt, míg élek, nem tudom elfelejteni.)

Jól ment az ezrednél a kulturális munka, sikereket értünk el az irodalmi színpad, a kóruséneklés és a néptánc területén. Utóbbival eljutottunk a Ki mit tud? tévés szereplésekig.

1973-ban Budapestre helyeztek, nevelőtiszt lettem egy tiszthelyettesképző iskolában. 1976-ben visszajöttem Zalaegerszegre, ahol az MHSZ-nél voltam megyei főelőadó. 1977-ben felajánlotta az akkori lövészhadosztály vezetése, hogy legyek a tiszti klub vezetője. Ekkor nevezték át ezen intézményeket helyőrségi művelődési otthonoknak, és csak meghatározott helyeken maradt tiszti beosztás, má-

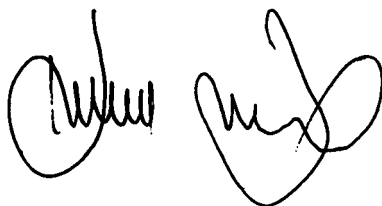
sutt, mint Zalaegerszegen is, kinevezett polgári alkalmazotti hely lett. Kérelmemre leszereltek. 1984-ig voltam a HEMO igazgatója. 1984-ben kezdtek szervezni a zalaegerszegi katonai kollégium felállítását. Megpályáztam a kollégiumigazgatói helyet azzal, hogy visszakerülök hivatásos állományba. Így is történt. 1984 decemberétől 1990 december elsejéig nyugdíjazásomig voltam a zalaegerszegi katonai kollégium igazgatója.

Fontos leírnom, hogy bárhol szolgáltam, mindig építettem. A zalaegerszegi ezrednél volt először 700 férőhelyes színház- és moziterem, zárt láncú televízió. HEMO-igazgatói munkámból három év azzal telt, hogy átépítettük az épületet, közben a várostól kapott ideiglenes épületben működtünk. Mikor kollégiumigazgató lettem, a sereg megvette az állami építőipari vállalat

tízszintes munkásszállóját, ezt építettük kollégiummá úgy, hogy már közben a gyerekek is benn laktak.

Most nyugdíjas éveimet élem, 1999-ben újból megszülettem egy infarktus után. Nagyon szeretem a természetet, hosszú éveken át vadásztam, ma már csak horgászok, de ezt tizennégy éves korom óta teszem. Szerető családban élek, kellemes környezetben. Legfontosabb feladatomban azt tekintem, hogy az 1991-ben megkezdett nagy családi találkozók rendszerét fenntartsam és működtessem. A 15. Koncz-találkozó akkor lesz, amikor én hetvenéves leszek.

Köszönöm a megiszteltetést!

Kis Pintér Imre

irodalomtörténész (Budapest, 1941. június 1.)

(Képzelt riport hetvenévesen)

Kérdés: Gondolta-e fiatalon, hogy megéri majd ezt az életkort?

Válasz: Nem igazán. Gyermekkoromban egy jósnő ötvenhét évet jósolt nekem.

K. Miért lett irodalmár?

V. Élveztem a könyveket, sokat olvastam, de a döntő mozzanat alighanem az lett, amikor középiskolás éveimben megigézett egy Ady Endre nevű szupernóva. Életre szólóan. Az ő versei körvonalazták azt a virtuális életet, amelyet akkor, az ötvenhat utáni keserves országban, a leghitelesebbnek éreztem. Mögöttük, mellettük pedig fölsejlett valami élő szervezet, egymást feltételező és

egymásra épülő csodás birodalom. Máig ilyennek gondolom és szeretem a magyar irodalmat.